

- недостатністю і низьким рівнем достовірності статистичної інформації з інноваційної діяльності.

Широке впровадження інноваційних технологій в українську економіку дозволить суттєво підвищити її конкурентоспроможність, забезпечить можливість оптимізації використання всіх видів ресурсів. Враховуючи необмеженість потенціалу інноваційного розвитку, формування нової моделі економіки українського інноваційно-інвестиційного суспільства можливе виключно на засадах інноваційності і за рахунок інноваційного потенціалу, шляхом наукової реорганізації процесів їх управління і реалізацією.

Домінуючою проблемою є створення комплексної стратегії переходу України до соціально орієнтованого типу глобалізаційної економіки, спрямованої на впровадження досягнень науково-технічного прогресу у соціальній та економічній сферах, що нівелюватиме наслідки кризового становища соціально-економічної сфери України.

Список літератури

1. Майер Джеральд М., Раух Джеймс Е., Філіпенко Антон. Основні проблеми економіки розвитку. — К.: Либідь, 2003. — 688 с.

УДК 336.5/7

І. М. Свідерська,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів підприємств,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕРИВАТИВИ ЯК ЗАСОБИ ХЕДЖУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕСТОРІВ

Виклики світової фінансової кризи призвели до нестійкості процентних ставок та валютних курсів, що викликає занепокоєння серед вітчизняних операторів фінансового ринку по відношенню до контролю за ризиком та можливістю використання цілого спектру нових фінансових інструментів, за допомогою яких фінансові ризики можуть бути застраховані. Метою хеджування будь-якого фінансового ризику є завчасне встановлення певної вартості фінансового інструмента, для того щоб забезпечити захист від ще масштабніших збитків при зміні цієї вартості в май-

бутньому. Використовуючи хеджування, варто визначити його економічну доцільність та спрогнозувати коливання цін на ті чи інші фінансові інструменти (акції, облігації, валютні контракти тощо).

Ф'ючерсні контракти на базі фондових індексів та процентних ф'ючерсів можуть використовуватися інституційними інвесторами для проведення кількох інвестиційних стратегій. А саме, спекуляції на коливаннях цін на ринку цінних паперів, моніторинг ризику інвестиційного портфеля, хеджування проти несприятливих цінових змін на фінансові інструменти, формування індексованого портфеля, індексний арбітраж, створення портфельного страхування. Процентні ф'ючерси можуть використовуватись для зменшення ринкового ризику диверсифікованого портфеля цінних паперів, що означає зміну бета-коефіцієнта інвестиційного портфеля. Крім того, їх можна використовувати для зміни чутливості процентних ставок інвестиційного портфеля, так званої «дюрації» (приблизний ступінь чутливості ціни на актив до змін процентної ставки).

Хеджування фінансового ризику також можливе через опціони. Рішення про хеджування опціонами може бути прийнято, якщо очікується значне падіння або зростання ціни на базовий інструмент. У міжнародній практиці опціонні контракти та фінансові ф'ючерси є стандартизованими та мають багато різновидів.

Опціон — це договір, за яким торговець отримує право здійснити купівлю чи продаж вказаного в опціоні активу протягом визначеного проміжку часу за фіксованою ціною. Індексний ф'ючерс — це контракт, який являє собою зобов'язання двох сторін здійснити на визначену дату в майбутньому взаєморозрахунки на підставі різниці фактичного значення індексу, закріпленого у ф'ючерській ціні в день його укладення. Перевагу отримує той, хто найбільш точно спрогнозував майбутнє значення біржового індексу.

Так, опціон надає покупцю право вибору: виконувати чи не виконувати ф'ючерсний контракт. А це стає доречним на непередбачуваному ринку. У випадку торгівлі ф'ючерсами на індекс виграє та сторона угоди, котра найбільш правильно передбачила динаміку цін на акції, отже, і зміну показників біржового індексу. Опціони — загально визнані незамінні інструменти для страхування від несприятливих цінових змін акцій, валют, індексів та інших активів. Комбінації опціонів із іншими інструментами дозволяють формувати безризикові портфелі.

Можливість використання нового для вітчизняного фондового ринку фінансового інструменту — опціону на індексний ф'ючерс — надала «Українська біржа» 26 квітня 2011 року. За даними біржі, тільки в перший день торгів обсяг угод за опціонами на індексний ф'ючерс склав понад 2 млн грн [1]. За даними «Української біржі» біля 2,7 тис. фізичних та юридичних осіб (або приблизно третина усіх клієнтів біржі), торгують ф'ючерсом. Частка клієнтів, які торгують на ринку похідних цінних паперів, стрімко зростає.

Дискусійним є питання можливості застосування похідних цінних паперів інституціональними інвесторами, а саме недержавними пенсійними фондами України. Недержавні пенсійні фонди мають проводити беззбиткову діяльність з управління активами, а під час кризи це стає доволі проблематично. Досвід використання опціонів та ф'ючерсів недержавними пенсійними фондами та інститутами спільного інвестування є у Російській Федерації. Така можливість з'явилася після кризових подій 2008 року з метою нівелювання ризиків при управлінні активами недержавних пенсійних фондів.

Разом з тим, законодавство Європейського Союзу досі забороняє недержавним пенсійним фондам працювати на ринку похідних фінансових інструментів. Опціони та ф'ючерси — це контракти, у яких завжди є сторона, що виграє, та сторона, що програє. В Україні цілий ряд питань не врегульовані законодавчо, а саме не прийнятий закон про похідні фінансові інструменти (деревативи) та зміни до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» та Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Як свідчить світовий досвід роботи на ринку деривативів, ці інструменти є найбільш привабливими для хеджування фінансових ризиків. Це пояснюється їх порівнюваною дешевизною і швидкістю здійснення операцій та відсутністю необхідного відволікання значних сум додаткових коштів. Саме за допомогою цих інструментів фінансові ринки в усьому світі функціонують більш ефективно і можуть зробити більший внесок у розвиток світової економічної системи.

Список літератури

1. Офіційний сайт ПАТ «Українська біржа» / [Електронний ресурс]. — Редим доступу: <http://www.ux.ua/>